

ONTWAKING

DOOR

□ J. EVERTS. □

Ze kwam uit het Ziekenhuis, waar ze — tot een dames-comité behoorend — als iederen Zondag boeken en kranten had uitgedeeld aan de patienten.

Ze was in een weke stemming door al de ellende, die ze weer had aanschouwd. Loom van gedachten, loom van lichaam, gedrukt ook door den stillen druiligen volzomer-dag, liep ze, als half-bewust met bedaarde krachtlooze, doch afgemeten pasjes naar huis, in de linkerhand slap-slierend haar grijze handschoenen.

Ze had de tram kunnen nemen; doch in een vlaag van éenzelvigheid had ze er van afgezien met zooveel menschen dicht opéén in een wagen te zitten; bovendien gevoelde ze niets geen behoefte vroeg thuis te zijn, ze had den tijd en zou dus loopen.

En zooals ze daar ging — eenvoudig doch rijk gekleed met breed-geranden slappen stroo-hoed, wit-zijden blousje en licht-grijzen rok, teer en blank en rein als had het leven haar nog gansch niet beroerd — geleek ze in haar keurige en ongenaakbare waardigheid wel een trotsch en verwend prinsesje uit een oud verhaal.

Ongemerkt kwam ze in een soort droomtoestand te verkeerren. Ze was buitengewoon kalm, maar ze gevoelde iets vreemds-verwezens in haar hoofd, als had ze zelf geen macht meer over haar gedachten. Zonder 't te willen ging haar aandacht licht, zonder moeite naar de wisselende omgeving en nam helder waar.

Haar weg voerde door de armste wijken der werkstad. Goor, verweerd en vervallen stonden de huizen in het saaie licht onder den lagen grijzen hemel. Een enkele felle rauwe kleur van een stuk vuil schetterde haar tegen van de straat. Smoezelige kinderen speelden en ravotten om haar heen en volwassenen, in smakeloozen Zondags-pronk, wandelden haar voorbij.

Langzaam en regelmatig, door niemand gestoord, stapte ze voort door die eentonige

trieste buurten, en onderwijl, in een zeldzaam-rustige en ontvankelijke klaarheid van geest, legde het leven zich voor haar open. Een gelaten wereld-wijsheid deed haar niets vreemd vinden en alles doorzien van vroegste oorzaak tot verste gevolgen. 't Was, of haar een openbaring zou gebeuren. Alles was zoo eenvoudig. Het geheele leven was eigenlijk zoo eenvoudig en zoo gewoon, en niets, niets moeilijk te begrijpen: alles kwam en ging van zelf, zooals 't komen en gaan moest. Maar 't was alleen totaal nutteloos en onbelangrijk en, o, zoo overweldigend vervelend.

Toen, van haar hoog standpunt, werd ze op eens een eindeloze leegte in zich gewaar en scheen haar alle grond te ontzinken. Want juist dat ze 't zoo volkomen begreep en doorzag, maakte haar het leven ondragelijk, Ze wist nu, dat haar geheele bestaan niets was dan een spelletje, een bezigheid, een comédie, dilettantisme, waaraan niets niets serieus' was. Wat had 't voor nut en belang, dat ze lessen nam, waarvoor ze zich niet interesseerde; dat ze boodschappen deed en japonnen uitkoos, japonnen, die nooit geheel naar haar zin waren en die haar dikwijls al verveelden nog eer zij ze gedragen had; dat ze naar partijtjes en avondjes ging, die ze allemaal even taai vond? Had 't nut, dat ze Zondags een uurtje minzaam boeken ging brengen aan arme zieke stakkerds? Al wat ze deed, kon immers evengoed achterwege blijven of door anderen gedaan worden? Ze zou immers nergens gemist worden.

Was dit nu het leven? O nee, dit was het leven niet, dit kòn het leven niet zijn. Er bleef een kleine, maar voortdurend en diep-innerlijk hongerend verlangen in haar over naar iets anders, dat er wezen moest, moest, omdat ze anders niet leven kon. . . .

Deze gedachte maakte haar niet wanhopig en ook niet opstandig. Alles ging immers zooals 't gaan moest. Ze gaf haar alleen een stille treurnis, een effene zacht-lichte weemoed, die alles omhulde en die wel altijd blijven zou.

In een voorbijgaande afleiding viel haar de massale armoede op der huizen om haar heen, huizen, die allen elkaar geleken een heele straat lang en die even armzalig en karakterloos waren als hun bewoners. De

Ontwaking.

aanblik drukte even. Doch de wetenschap, dat ze straks in andere wijken zou komen, waar hun groot en weelderig huis stond, beurde haar weer op.

Zoo kwam ze thuis.

Langzaam, zich niet inspannen willend, duwde ze het zware ijzeren hek open, dat lang en doordringend piepte.

Ze werd verwelkomd door een troep springende en joelende kinderen. 't Waren de van Deldentjes, die wel meer 's Zondagsmiddags op visite kwamen om te spelen in den grooten tuin.

„Dag tante! Dag tante Riet!” — riepen ze.

Ze stak haar beide armen uit, om de opdringende kinderen te weren.

„Dag jongens. Dag Karel, dag Jan, dag Greet” — groette ze loom maar vriendelijk terug, met een schijnbaar-opgewekt haaltje in haar stem, doch ze verborg daarmee niet het ouwelijke van al haar doen, dat ze als eenig kind al vroeg had aangenomen.

Ze liep naar den grooten koepel achter in den tuin en begroette daar het gezelschap met een paar lichte buiginkjes van haar hoofd, om haar mond een blasé even-spottend lachje. Mijnheer en mevrouw van Delden gaf ze een hand. Ze zaten allen rond de tafel vol karaffen en flesschen, glazen en presenteertrommeltjes. De kinderen stoeiden in den tuin en moesten onophoudelijk verboden worden.

Er was een korte stilte na de begroeting, en zij voelde hoe ze van alle kanten werd opgenomen.

„Wel, kind, hoe was 't in het ziekenhuis?” — vroeg haar moeder opgewekt.

„Warm” — antwoordde ze, slap op een stoel zinkend.

„Wil je wat drinken? Limonade? Een kwast?”

„Als Everdine de menschen maar goed kan doen” — zei mevrouw van Delden allerbeminnelijkst.

„'t Wordt alleen maar niet altijd gewaardeerd.”

Riet had middelerwijl onderzoekend de geheele tafel rondgekeken.

„Heb u port?” — vroeg ze, vrijwel overbodig, want ze had de karaf zien staan.

„Jawel... Port? Jij port? En dat drink je nooit?”

„Nee. Maar nu wel.”

„Zooals je wilt, kind. Je kunt 't krijgen.”

Mevrouw bediende haar. Er was opnieuw een stilte, en Riet voelde, dat ze weer aangekeken werd en dat men haar vreemd vond, anders dan gewoon. Hoewel ze haar best deed haar verlegenheid te onderdrukken, kleurde ze even. De heeren rookten langzaam, behaaglijk, en keken glimlachend toe.

Ze dronk bijna dadelijk van het volgeschonken glas.

„Heb je weer confidenties aan moeten hooren?” — hernam haar moeder, in de hoop haar aan het vertellen te krijgen.

Maar Riet werd krevelig, omdat ze zich nog steeds het middelpunt van het gezelschap voelde en ze vond Mama's vraag onkiesch.

„Nee” — zei ze kort.

Daarna verdeelde de aandacht zich; het gesprek leefde weer op en werd algemeener.

't Dreigde elk oogenblik te gaan regenen. De boomen en heesters stonden dof donkergroen en druilend-stil in den grauwen dag, als werden ook zij door een verborgen leed gedrukt. In den donkeren koepel voelde Riet de somberheid haar overweldigen. M'n hemel, hoe was 't mogelijk, dat al die menschen om haar heen zoo tevreden en zoo opgewekt waren! Was dit nu het leven?... Het genieten van een sigaartje, van kleverige limonade en zoete port, die je draaiërig in je hoofd maakte? Dit moest nu een feestdag heeten, een dag, dat de menschen uitsluitend voor hun genoegen leefden. Den ganschen middag hingen ze bij elkaar, spraken over ditjes en datjes: de vrouwen over kinderen en kleren, de mannen over z-a-ken — soms lachten ze eens. Dan gingen ze weer van elkaar en hadden ze hun Zondag goed besteed, hadden ze 't naar hun zin gehad. Dat was alles. Iets anders, méer was er niet... O, maar dit kon toch immers het leven niet zijn; 't was te leeg, te onbeduidend en te vervelend.

De verveling drong op haar toe als een hooge grauwe massale vloed, waar ze niet tegenop kon, die haar verstelpen, verstikken zou. Ze zag geen uitweg.

Ontwaking.

Met een grooten slok dronk ze haar glas leeg, stond op en ging onstuimig met de kinderen ravotten. Ze zat hen na, rende met één van hen op haar rug den tuin door, rolde met eenige tegelijk over het gras.

Ze hoorde haar Moeder vermanend roepen: „Kind, kind, je blouse”, en: „Pas toch op voor je nieuwe rok”.

Maar ze stoorde er zich niet aan.

„Ik denk, dat Rietje de port naar het hoofd is gestegen” — zei meneer van Delden ondeugend.

„Dat zou je waaratje wel zeggen” — lachte Mevrouw, toch niet zonder boosheid.

Riet stoeide, tot ze een gloeiend hoofd en stekende oogen had, en al haar kleren verslonsd aan haar lichaam hingen. Ze lachte uitbundig en stookte de kinderen telkens weer tot wildheid op. Maar hoe ze zich ook opschroefde, ze voelde haar gedruktheid er niet door verdwijnen en een stem in haar bleef maar voortdurend koppig en eentonig aangaan: „'t Geeft toch niets, 't geeft toch niets”. 't Was of ze door die stem gebiologeerd werd en in weerwil van al haar uitgelatenheid hoe langer hoe moedeloozer werd.

Toen de van Deldens vertrekken wilden, en men elkaar goeien-dag zegde, was er op eens een verward zoeken naar Riet.

„Waar is tante Riet?” — vroeg één der jongens.

„Ja, waar is Riet?” — zei ook meneer van Delden.

Men gaf het zoeken spoedig op.

„Ze zal op haar kamer zijn” — zei Mevrouw — „om zich nog wat op te knappen voor het eten. Ze heeft zóo geravot met de kinderen. Ik zal haar wel voor jullie goeien-dag zeggen”.

Kort nadat de familie van Delden vertrokken was, kwam Mevrouw met een blad vol glazen en flesschen in de huiskamer en vond Riet daar in een hoek der kanapé zitten, de hand onder het hoofd. Met een vreemd-strakken blik staarde ze voor zich uit.

„Wat is er? Scheelt er wat aan?” — vroeg haar moeder verwonderd.

Riet schudde kort het hoofd, ontkennend.

Doch de trieste uitdrukking van haar gezicht

en de strakke oogen, oogen alsof ze zóo breken zouden, zeiden het tegendeel.

Mevrouw ging naast haar zitten, ze nam Riet's hand en die langzaam streelend, zei ze zacht, troostend:

„Toe, zeg 't mij maar. Is er iets bijzonders?”

Door dien weeken toon voelde Riet haar melancholie plotseling stijgen, tot die opeens wijd uitvloeide en haar overmeesterde. Ze knakte het hoofd tegen haar moeders schouder en in snikken uitbarstend, jammerde ze:

„Och nee, nee, niks. Maar... maar... ik verveel me zoo”.

Toen 't er uit was, voelde ze, dat 't niet juist was; dat er iets anders was. Maar ze wist zelf niet wat, kon 't althans niet onder woorden brengen en liet 't maar zoo.

Mevrouw keek even verwonderd. Daarna, aanmerkelijk opgelucht, zei ze flink, Riet over het haar strijkend:

„Kom, kom. Wat is dat nou voor malle praat? Vervelen! Zoo'n flinke gezonde meid als jij! En je hebt nog pas zoo met de kinderen gestoeid, dat je van geen uitscheijen wist? Kom, wees wijzer. Schaam je je niet?”

't Was een geheel verkeerde toon, dien ze aansloeg. Riet kon hem niet verdragen. 't Was of ze met een ruk door haar moeder werd teruggestooten. Ze verwachtte gekoesterd te worden, getroost in haar onbegrepen lijden; ze meende zich tegen iets warmes en zachts aan te vlijen, en opeens bleek 't bij de aanraking hard en kil te zijn. Och, Mama begreep haar niet, had haar nooit begrepen en zou haar ook nooit begrijpen. Wat had ze ook aan Mama!

Plotseling stond ze op en zonder een woord te zeggen ijldde ze naar boven, naar haar kamer. Daar wierp ze zich snikkend voorover op haar bed en bleef langen tijd zoo liggen.

Toen ze eindelijk het hoofd ophief, keek ze met groote oogen, waarin een verklaarde dwepende uitdrukking lichtte, voor zich uit. Over haar gezicht zweemde een glimlach vol zaligheid, als luisterde ze naar een verre zachte welluidende muziek. Diep in haar was ook iets te zingen begonnen, een wonderlijk ongekend gezang, dat als balsem voor

Ontwaking.

haar ziel was. Ze voelde zich ervan doordringen, als van zoete bedwelmende geuren; en ze gaf er zich geheel aan over — o, al zou 't haar dood geweest zijn — ze gaf er zich aan over, stil, heel stil, bang de bevoering te verbreken. Ze luisterde vol aandacht om niets te verliezen. De buitenwereld bestond niet meer voor haar.

Zoo bleef ze een poos, steunend op haar ellebogen en starend in het leege. Toen vertrok zich haar welig-geplooid mond en haar lippen lispelden nauw hoorbaar:

„Liefde. . .”

Haar glimlach werd sterker, en ze zei 't nog eens, iets luider:

„Liefde. . .”

Ze rekte het woord tot een lange zachte dwepende klank. Daarbij bloosde ze, als verlegen voor zichzelf in haar overgevoelige meisjesschroom.

Ze zuchtte diep, en stond op, gesterkt; 't was als voelde ze zich gegroeid. Ze wierp het hoofd ver achterover en rekte de armen hoog recht boven zich, de vingers inéén gestrengeld. Heur haren waren losgegaan. Zoo, met half-gesloten oogen, met dat gebaar van verlangen en overgave tegelijkertijd, zag ze zich in de spiegel; en ze zag, dat ze mooi was; en ze wist dat de liefde komen zou in haar leven.

„Liefde” — zong 't in haar. O ja, liefde, liefde, de behoefte aan liefde, liefde geven en liefde ontvangen, dat was het gevoel, dat onbewust in haar hongerde, dat voortdurend om bevrediging riep. Dat was 't, wat haar ontbrak, wat haar leven zou vullen en ver-

mooien. O ja, ja, dat wist ze nu. En ze wist ook, dat de liefde om haar heen was, aan alle kanten, dat ze haar armen maar had uit te strekken om haar te hebben.

Ze strekte haar armen voor zich uit, en opende ze wijd, als was de liefde ook hier in de lucht van haar kamertje. Ze had een groot verlangen iets tegen zich aan te drukken, stijf, heel stijf, daar één mee te zijn. Maar er was niets en ze liet haar armen slap langs haar lijf terug vallen. Toen bloosde ze weer.

Daarna was de hoogste spanning en de grootste bekoring gebroken. Toch, hoewel veel kalmer, bleef ze zich gelukkig voelen, heel heel gelukkig. 't Was als bleef de openbaring, met zachter glans blinkend nu voor haar uit, haar leven verlichten.

Ze waschte zich, maakte 'r haar opnieuw op en trok een andere japon aan.

De gewaarwordingen van dien middag leken al heel lang geleden.

Ze keek 't raam uit, en zag dat 't zachtjes was te regenen begonnen. 't Suisde over de bladeren, en 't scheen nu of in den dag ook een stille smart was gebroken, die zich ontliet in een zacht-kalmeerend gewezen, en of een machtige troost wijd uitvloeide over de wereld.

Aan tafel bemerkte niemand iets aan haar, en er werd opzettelijk van het geval verder geen notitie genomen.

Mevrouw had zich, toen Riet zoo bruusk was weggelopen, schouderchokkend aan haar bezigheden begeven, en toen meneer vroeg, waar Riet was, had ze gezegd;

„Op 'r kamer. Die heeft weer één van d'r kippekuren”.

